

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Збірник тез доповідей
I Міжнародної науково-практичної конференції*

17-18 квітня 2025 року

Цивільний захист в умовах війни : збірник тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 17-18 квітня 2025 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2025. 296 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь ЛОЇК	кандидат технічних наук, доцент, начальник кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Роман ЯКОВЧУК	доктор технічних наук, доцент, начальник факультету цивільного захисту ЛДУБЖД
Ольга МЕНЬШИКОВА	кандидат фізико-математичних наук, доцент, заступник начальника факультету цивільного захисту, ЛДУБЖД
Андрій ГАВРИСЬ	кандидат технічних наук, доцент, заступник начальника кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Олександр СИНЕЛЬНИКОВ	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Андрій ГАВРИЛЮК	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Павло БОСАК	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Андрій ТАРНАВСЬКИЙ	кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Мар'ян ЛАВРІВСЬКИЙ	старший викладач кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Олександр ЛЮБОВЕЦЬКИЙ	старший викладач кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Володимир РИХВА	викладач кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Олександра ПЕКАРСЬКА	викладач кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Максим ДОВГАНОВСЬКИЙ	викладач кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД
Вікторія ФІЛІПОВА	викладач кафедри цивільного захисту, ЛДУБЖД

У збірнику тез I Міжнародної науково-практичної конференції «Цивільний захист в умовах війни» висвітлено досвід сучасних тенденцій й викликів в організації цивільного захисту в умовах війни, а також формування основних напрямків вдосконалення та розвитку системи цивільного захисту.

Для наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів освіти, працівників наукових, виробничих установ, підрозділів ДСНС України, представників державних та місцевих органів влади, громадських і професійних організацій та здобувачів освіти.

Автори несуть особисту відповідальність за зміст представлених публікацій, достовірність результатів і дотримання вимог академічної доброчесності. Оргкомітет не несе відповідальності за порушення правил написання в друкованих авторських матеріалах.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ ПСИХОЛОГІВ ДЛЯ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Ю. В. Вінтюк

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Підготовка майбутніх фахових психологів в умовах військового стану висуває низку специфічних вимог як до вибору навчальних дисциплін, так і до організації навчального процесу, як і врахування особливостей викладання окремих предметів. Передусім мається на увазі не лише забезпечення спеціальної підготовки психологів для здійснення діяльності фахівців в умовах надзвичайних ситуацій. У даному випадку йдеться про доцільність запровадження відповідної підготовки майбутніх психологів, зокрема, викладання навчального курсу «Психологія надзвичайних ситуацій», або ж аналогічного йому. Відтак доцільно розглянути необхідність викладання відповідного навчального курсу за наявних реалій; розгляду питань, що виникають при цьому, присвячено дане дослідження.

Мета роботи: розглянути доцільність викладання дисципліни «Психологія надзвичайних ситуацій» студентам-психологам; виявити можливі труднощі реалізації та здійснити пошук можливостей їхнього подолання.

Труднощі з розробки навчальної програми запропонованого курсу зустрічаються вже на підготовчому етапі, і обумовлені тим, що сучасних підручників, чи навчальних посібників, або конспектів лекцій з цієї дисципліни виявлено не було. Це ускладнює як відбір необхідного матеріалу, так і подальший процес введення студентів у тематику і проблематику даної дисципліни. Ситуація ускладнюється тим, що існує кілька схожих навчальних предметів: «Екстремальна психологія», «Кризова психологія»; а також дотичні до них, як «Теорія стресу», «Психічна травма» та ін. Відповідно, постає завдання як мінімізації, так і оптимізації необхідного для даної дисципліни навчального матеріалу.

Зрозуміло, що в умовах військового стану в країні особливо актуальним для майбутніх психологів є надання допомоги тим, хто перебуває в зоні бойових дій, як військовим, так і цивільним, а також внутрішньо переміщеним особам. Проте в доступній літературі на дану тему такої інформації виявлено недостатньо, що ускладнює процес підготовки майбутніх фахових психологів до здійснення професійної діяльності в реальних умовах сьогодення. Для освоєння необхідних у даних умовах видів надання допомоги потребуючим доцільним видається розробка і впровадження відповідного спецкурсу.

Однак навіть відібраний з врахуванням виявлених обставин матеріал залишає чимало нез'ясованих нюансів. Зокрема, в наявній літературі на дану тему не розглядається питання надзвичайних ситуацій у повсякденному житті, з якими може зустрітися кожна людина. А формування належного ставлення студентів до вивчення даного кусу доводиться розпочати саме з того факту, що т. з. «надзвичайні ситуації» періодично зустрічаються в житті кожної звичайної людини, навіть якщо вона не займається небезпечними видами діяльності. Так, зокрема, є низка професій з підвищеним ризиком: причому це не лише рятувальники, пожежники, поліцейські, військові; але й моряки, металурги, шахтарі, лісоруби, мисливці, геологи, монтажники високовольтних ліній і чимало інших.

Існує також чимало небезпечних видів спорту, тому ті, хто займається ними, як на професійному, так і любительському рівні, також часто перебувають у надзвичайних обставинах, причому не лише на змаганнях, але й під час тренувань: парашутисти, дельта- і парашутисти, драйвери, авто- і мото гонщики, яхтсмени, хокеїсти, регбісти, гірські лижники і скейбордисти та багато інших.

Крім цього, є чимало людей, які здійснюють небезпечну діяльність в якості хоббі, це т. з. «екстремали»: руфери, дігери, банджі-джампери, спелеотуристи, паркурники, скелелазы та ін. Специфіку діяльності цих людей також варто висвітлити в ході викладу даного курсу,

оскільки психологам також доводиться мати з ними справу. Загалом, психологам, яким доводиться працювати з представниками будь-якої з наведених категорій, набагато важче, ніж тим, хто не орієнтований на роботу з ними і не має необхідної для цього підготовки. А це, своєю чергою, посилює інтерес майбутніх психологів до вивчення зазначеного предмету, оскільки підвищує їхню конкурентоспроможність на ринку праці фахових психологів.

Необхідно також зазначити, що дуже мало інформації знайдено про забезпечення безпеки в інформаційному просторі, що стосується практично кожної людини, починаючи з дітей, у їх власних житлах. Однак шкода, якої завдає засилля різноманітної інформації зі всіх наявних джерел, відома психологам; проте недостатньо розроблені методи протидії і способи допомоги постраждалим від різних видів інформаційної агресії.

Надто коротко і поверхово розглядаються в літературі також питання кіберзлочинності, проте і ця тема набуває дедалі більшої актуальності для кожної сучасної людини. Адже кожен в наш час може стати жертвою нападу, перебуваючи в уявній безпеці, у себе вдома, і здійснюючи щоденну діяльність у звичних умовах. Причому це не лише крадіжка створених робочих матеріалів, персональних даних, особистої інформації, але й крадіжки грошей з електронних банківських рахунків, приписування неіснуючих боргів, невикладених кредитів і т. п. Ці та інші подібні ситуації для наших громадян також слід вважати надзвичайними, тому їм у таких випадках потрібна допомога відповідних фахівців, психологів зокрема.

На завершення необхідно згадати про труднощі проведення практичних занять в аудиторних умовах, оскільки у будь-якому випадку в навчальних приміщеннях неможливо створювати надзвичайні ситуації чи екстремальні умови, які необхідно вивчати. Для вирішення даного завдання визнано за доцільне впровадити проведення фільмотренінгів, які передбачають перегляд відеоматеріалів, які можна використовувати як навчальні. Приклад розробки і впровадження навчальних занять із застосуванням кінофільмів можна знайти у попередніх публікаціях (див., напр.: [2]).

Нарешті, інформації про особливості роботи психолога з персоналом, зокрема, тими, хто зазнав шкідливого впливу надзвичайних ситуацій, так і тими, хто приходить їм на порятунок, також знайдено недостатньо. Психолог не тільки сам повинен бути готовим до надзвичайних ситуацій, які періодично зустрічаються в повсякденності, але й бути здатним надати допомогу іншим, як для запобігання можливої шкоди, так і надання допомоги потребуючим.

На завершення необхідно відзначити, що пошук можливостей для висвітлення цих та інших питань вимагає подальшого проведення науково-дослідницької роботи. Проте, в результаті її продовження вже тепер видається можливим забезпечити викладання даного навчального курсу студентам-психологам на рівні вимог до їхньої фахової підготовки.

Проведене дослідження дозволяє обґрунтувати доцільність викладання навчальної дисципліни «Психологія надзвичайних ситуацій» студентам-психологам; при цьому необхідно враховувати її специфіку як при укладанні, так і при викладанні даного курсу; що дозволяє виявити чимало труднощів різного характеру, а тому потребує проведення як науково-дослідницької, так методичної роботи, спрямованої на пошук і задіяння можливостей для їхнього подолання. Проте, в разі врахування потреб підготовки майбутніх фахових психологів за наявних умов, застосування адекватних науково-педагогічних підходів, форм роботи, використання відповідних прийомів і способів вирішення поставлених завдань, можна розраховувати на їх успішне подолання, вже в даний час, у ході укладання та подальшої апробації даного курсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вінтюк Ю. В. Розробка навчального курсу «Психологія надзвичайних ситуацій» для студентів спеціальності «Психологія». Herald Pedagogiki. Nauka i praktyka. # 68 (06/2021). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2021. S. 5-11.
2. Вінтюк Ю. В. Фільмотренінг у навчальному процесі при підготовці курсантів-рятувальників (на прикладі кінофільму «Рятівник»). Вісник науки і освіти. № 6(24). 2024. С. 537-551.